Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

Факультет театрального мистецтва

Кафедра акторського мистецтва та режисури драми

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи
_____ Інга Чхатарашвілі-Петраш
« 31 » 08 2026 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ АКТОРСЬКОГО ТРЕНІНГУ

рівня вищої освіти	другий (магістерський)
спеціальності	В6 Перформативні мистецтва
спеціалізації	В6.01 Сценічне мистецтво
освітня програма	Режисура драматичного театру

Київ – 2026

Розробники:
НІКІТІН Олег Володимирович, старший викладач, заслужений діяч мистецтв України, кафедри акторського мистецтва та режисури драми

Викладачі:
Ходаківський Дмитро Дмитрович, доктор мистецтва, викладач кафедри акторського мистецтва та режисури драми

РПНД погоджено з гарантом освітньої-професійної програми
«Акторське мистецтво театру і кіно»
Професор, народний артист України _____ Богдан БЕНЮК
26.08.2026

РПНД погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Режисура драматичного театру»
Професор, народний артист України _____ Олексій КУЖЕЛЬНИЙ
26.08.2026

Пролонговано:
на 20__/20___н.р.,
Завідувач кафедри _____(_____), протокол від ___.___.20__ №___
(підпис) (ПІ)
на 20__/20___н.р.,
Завідувач кафедри _____(_____), протокол від ___.___.20__ №___
(підпис) (ПІ)
на 20__/20___н.р.,
Завідувач кафедри _____(_____), протокол від ___.___.20__ №___
(підпис) (ПІ)

© КНУТКІТ імені І. К. Карпенка-Карого

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання			
	денна		заочна	
Характеристика навчальної дисципліни	обов'язкова			
Курс	1-й		1-й	
Семестр	I	II	I	II
Кількість кредитів ЄКТС	6	3	6	3
Загальний обсяг годин	180	90	180	90
	Практичні			
	46	26	12	6
	Самостійна робота			
	134	64	168	84
Вид підсумкового контролю	*залік*	*екзамен*	*залік*	*екзамен*

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх режисерів драматичного театру системного розуміння психолого-педагогічних механізмів роботи з виконавцем та практичних умінь організації й проведення акторського тренінгу, спрямованого на вивільнення психофізичного апарату, розвиток уваги, уяви, фантазії, темпоритмічного й просторового відчуття, ансамблевості, почуття партнера та імпровізаційного самопочуття, а також на опрацювання атмосфери, фіксованого тексту, взаємодії та заданих обставин у процесі репетиційної роботи.

Завдання:

– розуміти психолого-педагогічні засади акторського тренінгу та особливості психофізичного стану виконавця;

– добирати та обґрунтовувати вправи для розвитку уваги, уяви, фантазії, темпоритму, пластичності й сценічної органіки;

– організовувати та проводити тренінгові вправи на ансамблевість, взаємодію, почуття партнера, спілкування та імпровізаційне самопочуття;

– застосовувати вправи на атмосферу, задані обставини, фіксований текст і просторове орієнтування у роботі з виконавцем;

– коригувати тренінгову роботу відповідно до етапу репетиційного процесу, рівня підготовки та творчих потреб виконавців;

– формувати атмосферу взаємодії та довіри у творчому колективі, дотримуючись норм професійної етики й академічної доброчесності;

– використовувати цифрові засоби для документування, аналізу та самоаналізу тренінгової роботи;

– рефлексувати власну режисерсько-педагогічну діяльність і планувати професійне вдосконалення.

Очікувані результати навчання (ПРН) за дисципліною:

ПРН04. Здатність організовувати та ефективно проводити репетиційний процес, коригуючи його залежно від етапу роботи.

ПРН05. Здатність керувати сценічною дією в просторі та часі, використовувати засоби сценічної мови для досягнення художнього ефекту.

ПРН06. Здатність до професійної комунікації з усіма учасниками творчої групи, формування атмосфери взаємодії й довіри.

ПРН09. Здатність інтегрувати в режисерську практику сучасні медіа, цифрові технології, перформативні й міждисциплінарні формати.

ПРН12. Здатність дотримуватися норм етики, академічної доброчесності та правил професійної взаємодії в умовах творчого колективу.

ПРН15. Здатність передавати професійні знання, навички та досвід у процесі викладання режисури й сценічного мистецтва з використанням сучасних педагогічних методик.

ПРН16. Знання основних понять та теорій, що стосуються природи та розвитку особистості, її психічних процесів та особливостей, а також впливу середовища на формування особистості.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення:

– аудиторії, призначені для проведення акторських тренінгів, практичних занять та психофізичних вправ;

– музичні інструменти та засоби відтворення аудіоматеріалів для проведення тренінгових і практичних вправ;

– тренажерна зала або інший простір для виконання психофізичних та тілесно-орієнтованих вправ;

– обладнання для відеофіксації занять (відеокамера або смартфон зі штативом) та засоби перегляду й покадрового аналізу відеоматеріалу з метою педагогічного спостереження, самоаналізу та рефлексії.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	**Розподіл годин між видами робіт**									
	Денна форма					**Заочна форма**				
		В тому числі					В тому числі			
	усього	лекції	семінари	практичні	сам. робота	**усього**	лекції	семінари	практичні	сам. робота
1	**2**	**3**	**4**	**5**	6	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**
І семестр										
Тема 1. Вивільнення від психофізичних акторських затисків.	**16**	–	–	4	12	**30**	–	–	2	28
Тема 2. Увага, уява та фантазія.	**20**	–	–	6	14	**–**	–	–	–	–
Тема 3. Вправи на почуття темпоритму.	**18**	–	–	4	14	**30**	–	–	2	28
Тема 4. Тренінг як перехідна стадія від побутового мислення до художнього сприйняття світу.	**20**	–	–	6	14	**30**	–	–	2	28
Тема 5. Вправи на розвиток почуття ансамблевості.	**18**	–	–	4	14	**–**	–	–	–	–
Тема 6. Вправа «шлейф».	**16**	–	–	4	12	**–**	–	–	–	–
Тема 7. Вправи на фіксований текст.	**18**	–	–	4	14	**30**	–	–	2	28
Тема 8. Вправи на створення атмосфери.	**16**	–	–	4	12	**30**	–	–	2	28

Тема 9. Вправи на задані обставини.	**18**	–	–	4	14	**–**	–	–	–	–
Тема 10. Вправи на почуття партнера.	**20**	–	–	6	14	**30**	–	–	2	28
Разом	**180**	**–**	**–**	**46**	**134**	**180**	–	–	**12**	**168**
II семестр										
Тема 1. Вправи на композицію та орієнтування в просторі.	**16**	–	–	4	12	**–**	–	–	–	–
Тема 2. Тренінг взаємодії.	**18**	–	–	6	12	**30**	–	–	2	28
Тема 3. Стадії спілкування.	**16**	–	–	4	12	**–**	–	–	–	–
Тема 4. Групові вправи на задані обставини.	**20**	–	–	6	14	**30**	–	–	2	28
Тема 5. Вправи на імпровізаційне самопочуття.	**20**	–	–	6	14	**30**	–	–	2	28
Разом	**90**	**–**	**–**	**26**	**64**	**90**	–	–	**6**	**84**
УСЬОГО	**270**	**–**	**–**	**72**	**198**	**270**	–	–	**18**	**252**

4. Програма навчальної дисципліни

І семестр

Тема 1. Вивільнення від психофізичних акторських затисків. Формування навичок психофізичної саморегуляції та усвідомлення взаємозв'язку психічного і фізичного стану актора. Виконання вправ на зниження м'язового та психологічного напруження, розвиток тілесної чутливості, свободи руху й здатності до спонтанного психофізичного реагування. Розвиток навичок самоспостереження та усвідомлення власного психофізичного стану як основи професійної сценічної діяльності. Психолого-педагогічний аспект теми передбачає осмислення принципів добору, пояснення та адаптації вправ психофізичного тренажу відповідно до індивідуальних особливостей і рівня підготовки здобувачів, а також формування навичок педагогічного спостереження та коригування їхньої тренінгової роботи.

Основні поняття/ключові слова: психофізика, психофізичний затиск, м'язове напруження, тілесна чутливість, саморегуляція, сценічна свобода.

Рекомендована література: осн. 2, 4; дод. 1, 3, 5, 6.

Тема 2. Увага, уява та фантазія. Розвиток сценічної уваги, концентрації та здатності довільно керувати увагою відповідно до поставленого творчого завдання. Виконання вправ на розвиток спостережливості, уяви та фантазії, створення й конкретизацію уявних образів. Формування здатності використовувати уяву як інструмент сценічної поведінки, творчого пошуку та взаємодії з партнером. Психолого-педагогічний аспект теми передбачає опанування методики викладання вправ на розвиток уваги, уяви та фантазії, принципів їх педагогічного добору й адаптації відповідно до індивідуальних особливостей здобувачів, а також специфіки організації та проведення індивідуальної й групової тренінгової роботи.

Основні поняття/ключові слова: сценічна увага, концентрація, об'єкт уваги, кола уваги, творча уява, фантазія, образ.

Рекомендована література: осн. 3, 4 ; дод. 1, 6.

Тема 3. Вправи на почуття темпоритму. Розвиток здатності відчувати, відтворювати та змінювати темпоритм сценічної дії. Виконання індивідуальних і групових вправ на узгодження внутрішнього психофізичного стану, руху, мовлення та зовнішнього темпу дії. Формування навичок усвідомленого використання темпоритму для створення характеру, атмосфери та динаміки сценічної взаємодії. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює особливості педагогічної подачі та засвоєння вправ на формування почуття темпоритму у здобувачів через індивідуальні та групові форми роботи, способи педагогічного спостереження за динамікою їхніх психофізичних реакцій і коригування тренінгових завдань відповідно до виявлених труднощів та рівня підготовки.

Основні поняття/ключові слова: темп, ритм, темпоритм, динаміка, психофізичний стан, сценічна дія.

Рекомендована література: осн. 3, 4; дод. 8.

Тема 4. Тренінг як перехідна стадія від побутового мислення до художнього сприйняття світу. Формування здатності переходити від повсякденного способу сприйняття та поведінки до художнього осмислення дійсності. Виконання вправ на розвиток образного, асоціативного та емоційно-чуттєвого сприйняття, сценічної правди й органічності поведінки. Розвиток здатності трансформувати життєві спостереження та особистий досвід у художній матеріал без механічного копіювання побутової поведінки. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює особливості поєднання теоретичного пояснення та практичного тренінгу, а також методи педагогічного супроводу цього процесу.

Основні поняття/ключові слова: побутове мислення, художнє сприйняття, образне мислення, сценічна правда, органічність, творче перетворення.

Рекомендована література: осн. 1, 4, 5; дод. 8.

Тема 5. Вправи на розвиток почуття ансамблевості. Формування розуміння колективного характеру театральної творчості та значення партнерської взаємодії у сценічному процесі. Виконання вправ на довіру, взаємну увагу, синхронізацію, сприйняття імпульсів партнера та узгодження індивідуальних дій зі спільним завданням. Розвиток навичок професійної комунікації, взаємної підтримки та відповідальності за результат колективної роботи. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює специфіку організації групової тренінгової роботи, підтримання уваги та залученості всієї групи під час пояснення й демонстрації вправ окремим учасникам, а також способи педагогічної взаємодії, що забезпечують психологічну безпеку, запобігають виникненню скутості та сприяють активній участі кожного здобувача.

Основні поняття/ключові слова: ансамбль, партнерство, взаємодія, довіра, синхронізація, колективна творчість, професійна комунікація.

Рекомендована література: осн. 5; дод. 4, 8, 9.

Тема 6. Вправа «шлейф». Формування здатності органічно відтворювати та зберігати психофізичний стан після значущої події, використовуючи його як

основу подальшої сценічної поведінки. Виконання вправ на відтворення «післяподієвого» стану, послідовність психофізичної дії та вплив попередньої події на наступну поведінку. Розвиток навичок спостереження, аналізу й коригування власної сценічної реакції. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює особливості роботи з особистим досвідом здобувачів, усвідомлення та проговорення меж його використання у навчально-тренінговому процесі, а також педагогічні способи створення безпечної атмосфери, що забезпечує добровільність, психологічний комфорт і недопущення примусового залучення до особистих переживань.

Основні поняття/ключові слова: подія, вихідна подія, шлейф, післяподієвий стан, психофізична дія, сценічна реакція.

Рекомендована література: осн. 3, 4; дод. 5, 8.

Тема 7. Вправи на фіксований текст. Розвиток здатності органічно діяти в межах заданого тексту, зберігаючи безпосередність, спонтанність і живу реакцію на партнера. Виконання вправ на «присвоєння» фіксованого тексту, його внутрішнє виправдання та визначення дієвого змісту реплік. Формування навичок використання слова як засобу сценічної дії та професійної комунікації. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює методичні підходи до навчання фіксованого тексту, що передбачають поступовий перехід від його запам’ятовування до усвідомлення змісту, внутрішнього виправдання та сценічної дії. Особлива увага приділяється педагогічним способам подолання механічного відтворення тексту, збереження живої реакції та формування індивідуального способу його сценічного освоєння.

Основні поняття/ключові слова: фіксований текст, перша реакція, виправдання тексту, словесна дія, спонтанність, сценічне спілкування.

Рекомендована література: осн. 2, 3, 4; дод. 6.

Тема 8. Вправи на створення атмосфери. Формування здатності створювати, підтримувати та змінювати сценічну атмосферу засобами психофізичної поведінки, взаємодії, руху, голосу та просторової організації. Виконання індивідуальних і групових вправ на сприйняття атмосфери, її зміну та вплив на психофізичний стан учасників. Розвиток навичок узгодження індивідуального стану з атмосферою сценічної ситуації та партнерів.Психолого-педагогічний аспект теми охоплює методику навчання здобувачів створенню та зміні атмосфери з урахуванням взаємодії внутрішніх психофізичних чинників і зовнішніх художніх засобів — музики, світла, декорацій, простору, звуку та предметного середовища. Особлива увага приділяється формуванню вміння аналізувати вплив окремих засобів та їх поєднання на психофізичний стан і сценічну взаємодію учасників.

Основні поняття/ключові слова: атмосфера, сценічний простір, психофізичний стан, взаємодія, сценічна ситуація, зміна атмосфери.

Рекомендована література: осн. 1, 4.

Тема 9. Вправи на задані обставини. Формування здатності організовувати сценічну поведінку відповідно до заданих обставин, зберігаючи

логіку, органічність і послідовність дії. Виконання вправ на концентрацію уваги, виправдання поведінки, публічну самотність, виправдане мовчання та використання вербальних і невербальних засобів комунікації. Розвиток навичок аналізу сценічної ситуації та адаптації поведінки відповідно до її змін. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює врахування методичних підходів різних театральних шкіл до роботи із заданими обставинами як основи для пошуку індивідуальних способів пояснення та засвоєння матеріалу здобувачами.

Основні поняття/ключові слова: задані обставини, сценічна ситуація, публічна самотність, виправдане мовчання, сценічна поведінка, невербальна комунікація.

Рекомендована література: осн. 3, 4.

Тема 10. Вправи на почуття партнера. Розвиток здатності сприймати партнера, фіксувати його психофізичні реакції та відповідати на них у процесі сценічної взаємодії. Виконання вправ на активне сприйняття, довіру, увагу до партнера, обмін імпульсами та взаємний вплив. Формування навичок безперервного сценічного спілкування, адаптації власної поведінки до дій партнера та підтримання спільного творчого завдання. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює особливості педагогічного спостереження за взаємодією здобувачів у парних і групових вправах, виявлення труднощів у сприйнятті та реагуванні на партнера й вибір способів їх коригування. Особлива увага приділяється формуванню в педагога навичок своєчасного втручання у тренінговий процес без порушення природності взаємодії та самостійності здобувачів.

Основні поняття/ключові слова: партнер, сценічна взаємодія, сприйняття, увага, довіра, імпульс, реакція, сценічне спілкування.

Рекомендована література: осн. 4, 5; дод. 7, 8.

ІІ семестр

Тема 1. Вправи на композицію та орієнтування в просторі. Ознайомлення з основними принципами організації сценічного простору, композиційної побудови та мізансценування. Виконання вправ на просторову орієнтацію, координацію рухів, визначення власного місця у сценічному просторі та взаємне розташування виконавців. Розвиток композиційного мислення, просторової уваги та здатності усвідомлено організовувати власну сценічну поведінку з урахуванням партнера, групи й загальної композиції. Формування навичок використання простору як засобу сценічної виразності. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює способи пояснення та практичного засвоєння принципів сценічної композиції й просторового орієнтування, з урахуванням різного рівня просторового сприйняття та рухової підготовки учасників тренінгу. Особлива увага приділяється поетапному переходу від індивідуального освоєння простору до виконання групових композиційних завдань і формуванню здатності педагога коригувати цей процес.

Основні поняття/ключові слова: сценічний простір, композиція, мізансцена, просторове орієнтування, координація, композиційне мислення.

Рекомендована література: осн. 3, 4; дод. 8.

Тема 2. Тренінг взаємодії. Формування навичок ефективної сценічної взаємодії та професійного спілкування з партнером. Виконання вправ на увагу до партнера, довіру, сприйняття та передачу імпульсів, взаємний вплив і реагування на зміну поведінки іншого учасника. Розвиток здатності одночасно зберігати власне сценічне завдання та враховувати дії партнера. Формування культури колективної творчості, взаємоповаги та відповідальності за спільний результат. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює принципи організації парної та групової взаємодії у тренінгу, способи поступового формування довіри й відкритості між учасниками та педагогічне регулювання динаміки взаємодії. Особлива увага приділяється вмінню педагога розпізнавати психологічні й комунікативні труднощі учасників та добирати способи їх подолання без порушення цілісності групового процесу.

Основні поняття/ключові слова: взаємодія, партнерство, сценічне спілкування, довіра, увага, вплив, взаємний імпульс, колективна творчість.

Рекомендована література: осн. 1, 4; дод. 2, 8, 9.

Тема 3. Стадії спілкування. Ознайомлення з послідовністю та психологічними механізмами сценічного спілкування. Аналіз етапів орієнтування в ситуації та партнерові, оцінки, визначення характеру взаємодії, пристосування та здійснення впливу. Виконання практичних вправ на різні способи внутрішнього і зовнішнього пристосування до партнера та зміни обставин спілкування. Формування здатності усвідомлено вибудовувати сценічну взаємодію та своєчасно коригувати власну поведінку відповідно до реакції партнера. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює методи пояснення та поетапного засвоєння механізмів сценічного спілкування через практичні завдання, педагогічне спостереження за взаємодією та коригування труднощів у застосуванні здобувачами механізмів пристосування і впливу.

Основні поняття/ключові слова: сценічне спілкування, орієнтування, оцінка, пристосування, вплив, внутрішнє пристосування, зовнішнє пристосування.

Рекомендована література: осн. 3, 4; дод. 7, 8.

Тема 4. Групові вправи на задані обставини. Формування навичок колективного існування в запропонованих обставинах та підтримання активного психофізичного стану «тут і зараз». Виконання групових вправ на прийняття заданих педагогом обставин, взаємне реагування, координацію поведінки та збереження індивідуальної логіки дії в межах спільної ситуації. Розвиток здатності швидко адаптуватися до змін умов, приймати імпульси партнерів і водночас підтримувати спільну лінію дії групи. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює способи постановки та зміни групових тренінгових завдань, педагогічне керування динамікою взаємодії, створення атмосфери взаємоповаги й психологічної безпеки у групі, а також уміння адаптувати пояснення та способи роботи до різного рівня сприйняття, підготовки й залученості учасників.

Основні поняття/ключові слова: групова взаємодія, задані обставини, сценічна ситуація, «тут і зараз», адаптація, психофізичний стан, колективна дія.

Рекомендована література: осн. 4, 5; дод. 2, 4, 8.

Тема 5. Вправи на імпровізаційне самопочуття. Ознайомлення з природою імпровізації та її значенням для розвитку творчої свободи й органічності актора. Виконання вправ на спонтанність, швидкість реакції, прийняття творчого імпульсу та готовність діяти в непередбачуваних ситуаціях. Формування здатності відмовлятися від заздалегідь визначених способів дії, зберігаючи логіку сценічної поведінки та взаємодію з партнером. Розвиток творчої ініціативи, гнучкості, впевненості та здатності використовувати імпровізацію як інструмент пошуку сценічного рішення. Психолого-педагогічний аспект теми охоплює визначення меж педагогічного втручання у процесі імпровізаційної роботи, способи виявлення та подолання скутості учасників без надмірного тиску, а також створення умов для поступового розвитку їхньої творчої свободи, довіри й готовності до спонтанної дії.

Основні поняття/ключові слова: імпровізація, імпровізаційне самопочуття, спонтанність, творча свобода, реакція, творчий імпульс, гнучкість.

Рекомендована література: осн. 1, 4; дод. 2, 6.

Завдання до практичних занять

Тема	Завдання	Максимальна кількість балів
І семестр		
1	Підготувати та провести для учасників тренінгу комплекс психофізичних вправ, спрямованих на виявлення причин м'язового напруження, розслаблення та відновлення природної координації, визначивши послідовність, спосіб пояснення та педагогічні прийоми донесення змісту й завдань вправ до учасників тренінгу. Продемонструвати здатність регулювати власний психофізичний стан.	6
2	Опрацювати та продемонструвати способи пояснення учасникам тренінгу вправ на концентрацію, переключення уваги, роботу з об'єктом уваги та розвиток творчої уяви, визначивши послідовність і педагогічні прийоми їх подачі. Продемонструвати здатність адаптувати пояснення та спосіб подачі вправ відповідно до особливостей учасників тренінгу.	6
3	Розробити способи пояснення та подачі учасникам тренінгу вправ на відчуття й зміну темпоритму індивідуальної та колективної дії, обґрунтувати послідовність їх застосування та педагогічні прийоми роботи з різними способами сприйняття темпоритму. Продемонструвати здатність варіювати пояснення й спосіб подачі вправ відповідно до особливостей учасників тренінгу.	6
4	Структурувати та вербалізувати способи пояснення учасникам тренінгу вправ на розвиток спостережливості, образного мислення, експресивності й трансформацію життєвого	6

	матеріалу в сценічну поведінку, застосовуючи педагогічно-психологічні прийоми активізації сприйняття та творчої уяви. Адаптувати способи пояснення і педагогічного супроводу відповідно до індивідуальних особливостей психоемоційного сприйняття учасників та забезпечити усвідомлення відмінностей між побутовим і художнім способами існування.	
5	Спланувати структуру парних і групових вправ на довіру, взаємну увагу, синхронізацію та узгодження індивідуальних дій зі спільним сценічним завданням, визначивши послідовність їх введення, способи пояснення та педагогічні умови безпечної взаємодії учасників. Застосувати прийоми організації парної та групової роботи з урахуванням різного рівня комунікативної готовності й психологічної відкритості учасників тренінгу.	6
6	Змоделювати педагогічний супровід виконання вправи «шлейф», визначивши способи пояснення механізму відтворення психофізичного стану після заданої події та його впливу на подальшу сценічну поведінку.	6
7	Продумати способи пояснення учасникам тренінгу вправ із заданим текстом на першу реакцію, внутрішнє виправдання та словесну дію, визначити послідовність їх подачі та способи роботи з фіксованим текстом. Застосувати прийоми педагогічного супроводу, які допомагають учасникам зберігати органічність сценічної поведінки в межах заданого тексту.	6
8	Спроєктувати способи роботи з учасниками тренінгу в індивідуальній та груповій вправах на створення й зміну заданої сценічної атмосфери, визначивши педагогічні прийоми її пояснення, формування та трансформації відповідно до запропонованої ситуації. Застосувати способи педагогічного супроводу, що допомагають учасникам усвідомлювати вплив внутрішніх психофізичних і зовнішніх художніх засобів на створення атмосфери.	6
9	Розробити способи пояснення та подачі учасникам тренінгу вправи на задані обставини, визначивши послідовність введення обставин, способи їх конкретизації та педагогічні прийоми роботи з вербальними й невербальними засобами виразності. Застосувати способи педагогічного супроводу, що допомагають учасникам вибудовувати сценічну поведінку відповідно до умов запропонованої ситуації.	6
10	Провести парні вправи на сприйняття партнера, довіру, реагування на його імпульси та підтримання безперервної сценічної взаємодії, визначивши способи пояснення й педагогічного супроводу вправ відповідно до рівня комунікативної готовності учасників. Забезпечити умови для формування взаємної довіри, уважності та психологічно безпечної взаємодії під час тренінгу.	6
ІІ семестр		
1	Організувати виконання комплексу вправ на просторову орієнтацію, координацію рухів і композиційну взаємодію, визначивши способи їх пояснення та послідовність роботи з учасниками тренінгу. Змоделювати просторову композицію з урахуванням розташування партнерів, напрямку руху й	8

	загального сценічного завдання, застосовуючи педагогічні прийоми коригування просторової взаємодії.	
2	Реалізувати парні та групові вправи на увагу до партнера, довіру, сприйняття імпульсів, взаємний вплив і реагування на зміну поведінки партнера, визначивши способи їх пояснення та педагогічного супроводу учасників тренінгу. Застосувати прийоми педагогічного регулювання взаємодії, що забезпечують підтримання спільної сценічної дії та врахування індивідуальних реакцій учасників.	8
3	Опрацювати з учасниками тренінгу практичні вправи на послідовне засвоєння основних стадій сценічного спілкування: орієнтування, оцінки ситуації, пристосування та впливу, визначивши способи їх пояснення й послідовність введення. Здійснити педагогічний супровід вправ, спрямований на формування здатності змінювати спосіб взаємодії відповідно до реакції партнера.	8
4	Провести груповий етюд на запропоновані обставини, визначивши способи пояснення завдання учасникам тренінгу, послідовність його введення та прийоми педагогічного супроводу. Застосувати способи організації взаємодії, що допомагають учасникам зберігати активний психофізичний стан, логіку власної дії та взаємодію з партнерами, адаптуючись до змін у сценічній ситуації.	8
5	Підібрати та структурувати комплекс імпровізаційних вправ на спонтанність, швидкість реакції, прийняття творчого імпульсу та готовність діяти в непередбачуваних обставинах, визначивши способи їх пояснення й поступового ускладнення для учасників тренінгу. Застосувати прийоми педагогічного супроводу, що сприяють збереженню органічності сценічної поведінки та партнерської взаємодії, не обмежуючи творчої свободи учасників.	8

Критерії оцінювання практичної роботи:

Критерії оцінювання	Кількість балів	
	I семестр	II семестр
Практичне завдання виконано повністю. Здобувач самостійно організовує та проводить акторські тренінгові вправи, чітко пояснює їхню мету, послідовність і способи виконання, ураховує психофізичні особливості та рівень підготовки учасників тренінгу. Забезпечує педагогічно доцільну роботу з розвитком сценічної уваги, уяви, темпоритму, взаємодії, психофізичної свободи та інших навичок відповідно до завдання; своєчасно реагує на дії та труднощі учасників, коригує хід вправ і спосіб їх подачі. Створює умови для органічної, безпечної та творчо вільної роботи учасників, підтримує їхню активність і залученість. Здатний самостійно проаналізувати результат проведеного тренінгу, оцінити ефективність обраних педагогічних прийомів та надати змістовний рефлексивний коментар.	6	7-8
Практичне завдання виконано повністю. Здобувач належно організовує та проводить акторські тренінгові вправи, зрозуміло пояснює їхню мету, послідовність і способи виконання, правильно застосовує запропоновані педагогічні прийоми. Ураховує психофізичний стан, рівень підготовки та особливості взаємодії учасників тренінгу; загалом своєчасно реагує на труднощі під час виконання вправ і коригує їх	5	5-6

перебіг, хоча окремі способи пояснення, педагогічного супроводу або корекції потребують уточнення чи додаткового опрацювання. Створює належні умови для взаємодії та підтримання активності учасників. Рефлексивний коментар достатньо змістовний і містить оцінку результатів проведеної тренінгової роботи.		
Практичне завдання виконано частково. Здобувач демонструє загальне розуміння мети та способів організації тренінгових вправ, однак має труднощі з їх поясненням, послідовністю подачі, організацією роботи учасників, педагогічним спостереженням і своєчасним коригуванням виконання. Потребує допомоги викладача у виборі способів роботи з психофізичним станом учасників, підтриманні їхньої уваги та взаємодії, а також в адаптації завдань відповідно до особливостей учасників тренінгу. Рефлексивний коментар поверховий або недостатньо обґрунтований, не повною мірою відображає аналіз результатів та ефективності проведеної тренінгової роботи.	3-4	3-4
Практичне завдання виконано фрагментарно; здобувач має значні труднощі із застосуванням тренінгових і педагогічних прийомів на практиці, недостатньо чітко пояснює мету, послідовність і способи виконання вправ, не забезпечує належної організації роботи учасників тренінгу та потребує допомоги у підтриманні їхньої уваги, взаємодії й активності. Не завжди своєчасно помічає труднощі учасників та не може самостійно коригувати перебіг тренінгової роботи відповідно до поставленого завдання. Потребує значної допомоги та постійного педагогічного супроводу з боку викладача.	1-2	1-2
Практичне завдання не виконано.	0	

5. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

– *словесні:* пояснення, бесіда, інструктаж;

– *наочні:* демонстрація практичних вправ і відеоматеріалів;

– *аналітичні:* аналіз психофізичного стану, сценічної поведінки та результатів виконання вправ;

– *діалогічні:* обговорення, професійна взаємодія, зворотний зв'язок;

– *практичні:* психофізичний тренінг, акторські вправи, етюдна та імпровізаційна робота;

– *проблемно-пошуковий метод:* самостійний пошук способів виконання творчих завдань;

– *метод моделювання професійних ситуацій:* відпрацювання сценічних ситуацій, заданих обставин та взаємодії;

– *рефлексивний метод:* самоспостереження, самоаналіз та усна рефлексія результатів виконання практичних завдань.

6. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів

І семестр			
1	Підготувати та провести комплекс вправ на зняття м’язового напруження, розслаблення та відновлення психофізичної свободи; продемонструвати їх виконання.	практичний показ.	4
2	Підготувати та провести вправи на концентрацію, переключення уваги, уяву та фантазію; продемонструвати створений сценічний образ або ситуацію.	практичний показ.	4
3	Підготувати та провести вправу на відтворення і зміну темпоритму сценічної дії; продемонструвати його зміну відповідно до заданого завдання.	практичний показ.	4
4	Підготувати та провести короткий сценічний образ на основі спостереження за людиною, явищем або ситуацією; продемонструвати трансформацію життєвого матеріалу в сценічну дію.	практичний показ.	4
5	Підготувати та провести парні або групові вправи на довіру, взаємну увагу, синхронізацію та узгодження дій; продемонструвати їх виконання.	практичний показ.	4
6	Підготувати та провести етюд, у якому психофізичний стан після події впливає на подальшу поведінку персонажа; продемонструвати послідовність сценічної реакції.	практичний показ.	4
7	Підготувати та провести сценічний матеріал із фіксованим текстом, визначивши внутрішнє виправдання та словесну дію; продемонструвати органічне виконання тексту.	практичний показ.	4
8	Підготувати та провести сценічну вправу на створення, підтримання або зміну атмосфери; продемонструвати її засобами сценічної поведінки та взаємодії.	практичний показ.	4
9	Підготувати та провести етюд на задані обставини; продемонструвати органічну поведінку персонажа та логіку його дій у запропонованій ситуації.	практичний показ.	4
10	Підготувати та провести парну вправу на сприйняття партнера, реагування на його імпульси та взаємний вплив; продемонструвати безперервність сценічної взаємодії.	практичний показ.	4
ІІ семестр			
1	Підготувати та провести сценічну композицію з визначеним розташуванням і переміщенням учасників; продемонструвати просторову організацію та взаємодію в мізансцені.	практичний показ.	3
2	Підготувати та провести парну або групову вправу на увагу, довіру, передачу імпульсів і взаємний вплив; продемонструвати узгоджену сценічну взаємодію.	практичний показ.	3
3	Підготувати та провести сценічну вправу, у якій послідовно проявляються орієнтування, оцінка, пристосування та вплив; продемонструвати зміну взаємодії відповідно до реакцій партнера.	практичний показ.	3
4	Підготувати та провести груповий етюд на задані обставини із визначеними завданнями учасників; продемонструвати взаємодію, адаптацію до змін та спільну лінію дії.	практичний показ.	3
5	Підготувати та провести імпровізаційні вправи з непередбачуваною зміною обставин; продемонструвати спонтанність, швидкість реакції та органічність сценічної поведінки.	практичний показ.	3

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Критерії оцінювання	Кількість балів	
	I семестр	II семестр
Самостійну роботу виконано повністю; здобувач самостійно підготував і якісно провів практичне завдання, продемонстрував органічність сценічної поведінки, психофізичну свободу, творчу ініціативу та здатність самостійно застосовувати набуті навички відповідно до теми; практичний показ цілісний, послідовний і переконливий.	4	4
Самостійну роботу виконано повністю**;** здобувач самостійно підготував практичне завдання та продемонстрував належний рівень володіння відповідними акторськими та педагогічними навичками; показ загалом органічний і відповідає поставленому завданню, окремі елементи потребують доопрацювання.	3	3
Самостійну роботу виконано частково або з окремими недоліками**;** здобувач демонструє загальне розуміння практичного завдання, але має труднощі із підготовкою та організацією тренінгу або застосуванням відповідних тренінгових прийомів; потребує додаткового коригування викладача.	2	2
Самостійну роботу виконано фрагментарно**;** практичний матеріал недостатньо підготовлений, завдання виконано неповністю; здобувач має значні труднощі із самостійним застосуванням набутих навичок і потребує суттєвої допомоги викладача.	1	1
Самостійну роботу не виконано.	0	0

7. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Підсумковий (семестровий) контроль залік - I семестрі.

Підсумковий контроль у формі заліку виставляється за результатами поточного контролю. Поточний контроль здобувачів проводиться впродовж семестру під час проведення практичних занять та виконання самостійної роботи та оцінюється максимально в 12,5 балів.

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік, з усієї програми навчальної дисципліни. При цьому в підсумкову оцінку не враховуються накопичені бали.

Підсумковий (семестровий) контроль екзамен - II семестрі.

Поточний контроль проводиться впродовж семестру під час проведення практичних занять та виконання самостійної роботи та оцінюється максимально в 15 балів.

Курс завершується підсумковим контролем у формі екзамену. Підсумковий контроль максимально може бути оцінений в 40 балів.

Орієнтовний перелік питань при підсумковому оцінюванні (для екзамену)

Група А (з практичною демонстрацією)

А1. Спроєктувати комплекс вправ на зняття психофізичних затисків для учасників тренінгу; пояснити мету, послідовність і способи виконання вправ.

А2. Опрацювати з учасниками тренінгу вправу на перемикання кіл уваги; пояснити призначення кожного кола уваги та визначити способи педагогічного супроводу вправи.

А3. Організувати роботу учасників тренінгу з темпоритмом: задати темпоритм, забезпечити його зміну за сигналом і пояснити способи педагогічного коригування відповідно до сценічного завдання.

А4. Змоделювати педагогічний супровід вправи «шлейф»: пояснити механізм відтворення психофізичного стану після події та визначити способи його впливу на подальшу сценічну поведінку.

А5. Підібрати та опрацювати з учасниками тренінгу вправи на фіксований текст; пояснити способи внутрішнього виправдання тексту та прийоми запобігання його механічному відтворенню.

А6. Організувати роботу учасників тренінгу зі створення атмосфери заданого простору; визначити внутрішні психофізичні та зовнішні художні засоби її формування, зміни й утримання.

А7. Змоделювати роботу учасників тренінгу над етюдом на запропоновані обставини в умовах публічної самотності; визначити способи постановки завдання, пояснення обставин та педагогічного коригування.

А8. Спроєктувати та організувати створення мізансценічної композиції групового фрагмента; пояснити зв’язок мізансцени з подією, просторовою взаємодією та загальним сценічним завданням.

А9. Провести з учасниками тренінгу вправу на задані обставини: поставити завдання, визначити способи організації взаємодії, своєчасно зупинити вправу та провести педагогічний розбір її результатів.

А10. Організувати комплекс імпровізаційних вправ на задану тему; визначити умови, що сприяють спонтанності, органічності сценічної поведінки та партнерській взаємодії, не обмежуючи творчої свободи учасників.

Група Б (аналітичні питання)

Б1. Єдність психічного і фізичного в акторському тренінгу: як цей принцип визначає добір вправ.

Б2. Довільна і недовільна увага; закон домінанти в роботі актора. Творча уява і фантазія: різниця понять та її практичні наслідки для тренінгу.

Б3. Життєва і сценічна правда; принцип «не як в житті, а за законами життя».

Б4. Ансамблевість як результат тренінгу: чинники, що її руйнують, і правила безпеки під час вправ на довіру партнерові.

Б5. Запропоновані обставини і публічна самотність: як обставини змінюють поведінку виконавця. Атмосфера як компонент вистави; прийом «боротьби атмосфер».

Б6. Почуття партнера: ціннісні установки щодо партнера в колективній творчості й типові помилки партнерської взаємодії.

Б7. Закони сценічного простору і принципи мізансценування; зв’язок композиції групової сцени з подією та атмосферою.

Б8. Методики тренінгу взаємодії: за якими критеріями педагог добирає методику під рівень підготовки групи і як розпізнає підміну взаємодії імітацією.

Б9. Стадії сценічного спілкування; пристосування «згори» і «знизу», внутрішні та зовнішні пристосування.

Б10. Проєктування групової вправи на задані обставини: завдання, ролі, критерії успішності, момент і спосіб зупинки вправи.

Б11. Імпровізаційне самопочуття: умови виникнення і межі імпровізації в зафіксованій виставі.

Б12. Відеофіксація занять і цифровий щоденник тренінгу як інструменти аналізу: що вони дають педагогові, які етичні обмеження накладають і як результати відеорозбору змінюють план наступного заняття.

Критерії оцінювання при підсумковому контролі:

Критерії оцінювання	Кількість балів
Практична частина: показ виконано повністю, цілісно та на високому професійному рівні; здобувач самостійно організовує та проводить практичне завдання, чітко й доступно пояснює мету, послідовність і способи виконання тренінгових вправ, демонструє вміння спостерігати за роботою учасників, своєчасно реагувати на зміни їхнього психофізичного стану, труднощі у взаємодії та перебігу сценічної дії. Самостійно добирає та застосовує відповідні педагогічні прийоми, адаптує спосіб подачі завдань до особливостей учасників, забезпечує логіку й послідовність тренінгової роботи, підтримує активність, психологічну безпеку та творчу свободу учасників. **Аналітична частина:** відповідь повна, послідовна й аргументована; професійна термінологія використовується точно; здобувач розкриває психолого-педагогічні механізми, пояснює їх практичне значення та наводить доречні приклади.	31-40
Практична частина: завдання виконано повністю; здобувач демонструє належний рівень володіння способами організації та проведення тренінгових вправ, зрозуміло пояснює їх зміст і послідовність, загалом правильно застосовує відповідні педагогічні прийоми та підтримує логіку тренінгової роботи. Уміє спостерігати за роботою учасників, реагувати на зміни їхнього психофізичного стану та взаємодії, хоча окремі способи пояснення, педагогічного супроводу або коригування потребують уточнення; можливі короткочасні труднощі в організації роботи чи підтриманні залученості учасників. **Аналітична частина:** відповідь загалом повна, основні положення розкрито правильно; професійна термінологія переважно використовується коректно, однак окремі положення потребують уточнення або додаткового обґрунтування; зв’язок теорії з практикою визначено.	21-30
Практична частина: завдання виконано частково; здобувач демонструє загальне володіння способами організації та проведення тренінгових вправ, але їх практичне застосування є нестабільним. Виникають труднощі з поясненням і послідовністю подачі завдань, організацією роботи учасників, педагогічним спостереженням та своєчасним коригуванням тренінгового процесу; окремі елементи роботи потребують підказок або додаткового пояснення з боку викладача. **Аналітична частина:** відповідь неповна або недостатньо послідовна; окремі поняття та професійні терміни використовуються неточно; практичне значення теоретичних положень пояснено частково.	11-20

Практична частина: показ фрагментарний; здобувач має значні труднощі з організацією та проведенням тренінгового завдання, недостатньо чітко пояснює його мету, послідовність і способи виконання, не забезпечує належної організації роботи та взаємодії учасників тренінгу. Не завжди здатний помічати труднощі учасників, підтримувати їхню залученість і своєчасно коригувати перебіг вправи відповідно до поставленого завдання; потребує постійної допомоги та педагогічного супроводу з боку викладача. **Аналітична частина:** відповідь поверхова або фрагментарна; понятійний апарат дисципліни засвоєно недостатньо; професійна термінологія використовується неточно; зв'язок теоретичних положень із практикою не встановлено.	1-10
Здобувач не виконав практичного завдання і не відповів на аналітичне питання.	0

8. Розподіл балів, які отримують студенти

1 курс / I семестр: залік

Види робіт	За результатами поточного контролю та самостійної роботи										Сума балів
	Т 1	**Т 2**	**Т 3**	**Т 4**	**Т 5**	**Т 6**	**Т 7**	**Т 8**	**Т 9**	**Т 10**	
Виконання завдань практичної роботи	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	**60**
Виконання завдань самостійної роботи	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	**40**
										Разом	**100**

1 курс / II семестр: екзамен

	За результатами поточного контролю та самостійної роботи					Сума балів
	Т 1	**Т 2**	**Т 3**	**Т 4**	**Т 5**	
Виконання завдань практичної роботи	8	8	8	8	8	**40**
Виконання завдань самостійної роботи	4	4	4	4	4	**20**
					Екзамен	**40**
					Разом	**100**

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82 – 89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)
74 – 81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)
64 – 73	D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків,	Середній (репродуктивний)

		достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	
60 – 63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	Середній (репродуктивний)
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продуктивний)
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	Низький (рецептивно-продуктивний)

9. Рекомендована література

Основна

1. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / пер. з англ. Я. Винницької, О. Матвієнко ; ідея вид., післямова та наук. ред. Б. Козака. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 136 с.
2. Ґротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер / упоряд. Б. Козак ; пер. з пол. Львів : Літопис, 1999. 188 с. (Серія «Мистецтво театру»).
3. Клековкін О. Ю. THEATRICA : Лексикон / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Фенікс, 2012. 798, [1] с.
4. Курбас Л. Філософія театру / упоряд. М. Г. Лабінський. Київ : Основи, 2001. 917 с.
5. Театральна етика. Формування особистості актора : хрестоматія / ідея вид. та упорядкув. Б. Козака. Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 172 с.

Додаткова

1. Абрамович О. О., Вовченко Н. П. Метод Лі Страсберга як еволюційний розвиток системи К. С. Станіславського. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2018. Вип. 23. С. 171–177.
2. Богатирьов В. О. Ідеї Леся Курбаса та традиції виховання актора в українській театральній школі. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство. 2010. № 1. С. 148–153.
3. Волицька І. В. Курбас: погляд на тіло (на матеріалі теоретично-публіцистичних статей періоду Молодого театру). Народознавчі зошити. 2009. № 3–4 (87–88). С. 480–485.
4. Губрій Н. В. Педагогічна діяльність Михайла Верхацького (1926–1973 рр.): науково-педагогічний аспект. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2018. Вип. 23. С. 164–170.
5. Івашечкіна М. Техніки опрацювання «тілесної виразності» як елемент психофізичного тренінгу актора в контексті аудіовізуальних мистецтв. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.

К. Карпенка-Карого. 2025. Вип. 36. С. 174–181. DOI: 10.34026/1997-4264.36.2025.332821.
6. Іващенко І. В., Стрельчук В. О. Новаційні методики психофізичного тренінгу Є. Гротовського. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2018. Вип. 23. С. 178–184.
7. Кобзар Т. В. Діалогічна форма спілкування в мовно-голосових тренінгах як спосіб формування навички взаємодіяти. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2020. Вип. 26. С. 166–172. DOI: 10.34026/1997-4264.26.2020.202685.
8. Бондарчук С. Майстерство актора. Мімограмота / С. Бондарчук ; упоряд. М. Шкарабан. — 2-ге вид. — Харків : Видавець Олександр Савчук, 2025. — 264 с.
9. Шаварський О. М. Як стати актором. Київ : Логос, 2011. 572 с.
10. Штефюк В. Інтеркультурний акторський тренінг як ефективна форма розширення та формування професійних умінь і навичок актора. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія : Сценічне мистецтво. 2023. Т. 6, № 2. С. 141–152. DOI: 10.31866/2616-759X.6.2.2023.288154.

Інформаційні ресурси

1. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. URL: http://nv.knutkt.edu.ua (дата звернення: 22.08.2026).
2. Бібліотека української драматургії. URL: https://ukrdramalib.com.ua (дата звернення: 22.08.2026).
3. Бібліотека української літератури. URL: https://www.ukrlib.com.ua (дата звернення: 22.08.2026).
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 22.08.2026).
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: http://nplu.org (дата звернення: 22.08.2026).
6. Публічна бібліотека імені Лесі Українки м. Києва, відділ мистецтв. URL: https://lukl.kyiv.ua (дата звернення: 22.08.2026).
7. Бібліотека українського мистецтва. URL: https://uartlib.org (дата звернення: 22.08.2026).
8. Український театр : журнал. URL: https://theatermag.com.ua (дата звернення: 22.08.2026).
9. Сучасні проблеми художньої освіти в Україні : збірник наукових праць Інституту проблем сучасного мистецтва НАМ України. URL: https://mari.kyiv.ua/science/scientific-publications/contemporary-problems-of-art-education-in-ukraine (дата звернення: 22.08.2026).